

6-2-25-12
Mort cordis
mitralis

Rigs- hospitalets nye klinik

”De kunne vel ikke undersøge min dreng...?”

En formiddag mødte to børn – en 11-årig dreng og hans 13-årige storesøster – op i konsultationen på Rigshospitalets børnepsykiatriske klinik i København, der var åbnet i 1935. De to børn kan vi kalde Bjarne og Ingrid, og vi er i april 1946. Bjarne og Ingrid kom uden at have en forælder med, uden en lægehenvielse og uden at have bestilt tid på forhånd. I stedet medbragte de en lap papir, hvor deres mor havde skrevet følgende tekst:

”Til Lægen. De kunde vel ikke undersøge min Dreng da di fra Skolen siger at han er Ordblind og jeg selv gaar paa Plads hver Dag og er alene med 5 Børn saa haaber di tager Venligt imod ham og giver god besked med Hjem, hvad der skal gøres ved det har været der 2 Gange men ikke faaet noget ud af det haaber det denne gang Venlig hilsen fru Madsen”

Teksten på den lille lap papir var svær at læse på grund af stavfejl og manglende tegnsætning, men Bjarne og Ingrid medbragte også et brev, hvori

**En kvindelig ansat retter på møblerne i et opholdsrum på Rigshospitalets børnepsykiatriske klinik. Opholdsrummet her er formentlig først kommet til i 1944, hvor klinikken blev udvidet og også fik plads til sengeliggende patienter.
|| Peter Elfelt/Det Kgl. Bibliotek**

Bjarnes skolelærer kort opfordrede deres mor til at kontakte Rigshospitalets børnepsykiatriske klinik for at få Bjarne testet for ordblindhed. Personalet tog imod børnene og påbegyndte undersøgelsen af Bjarne. Selv om Bjarne og Ingrid ikke kunne give mange oplysninger, kunne de fortælle, at deres forældre var skilt, og at deres mor på grund af sit arbejde som strygerske normalt var væk fra hjemmet i tidsrummet 7-17. Bjarne og Ingrid gik i skole fra 8-13, men var resten af tiden overladt til sig selv. Storesøsteren Ingrid havde også ansvaret for to øvrige mindre søskende i hjemmet ud over Bjarne. En ældre storebror var anbragt i pleje hos mormoren.

På den børnepsykiatriske klinik på Rigshospitalet blev Bjarne testet med bl.a. den såkaldte Binet-prøve og fire små læseprøver. I patientjournalen skrev personalet efterfølgende, at Bjarne var ”kvik,

svarer præcist og hurtigt, opfatter godt, er stille og venlig af stemning” og ”vant til at klare sig selv”. De konstaterede også, at Bjarne ganske rigtigt havde problemer med at læse, fordi han lavede mange fejl og var lang tid om det.

Bjarne og Ingrid blev sendt hjem igen. Psykiateren på Rigshospitalets børnepsykiatriske klinik kontaktede efterfølgende Bjarnes skole i Glostrup og indhentede en skoleudtalelse. Fra Bjarnes skole meddelte man, at Bjarne havde skiftet skole flere gange i løbet af 1. og 2. skoleår, hvilket man vurderede havde været skidt for ham. Man påpegede også, at Bjarnes hjemmearbejde med lektierne var blevet forsømt på grund af morens lange arbejdsdage uden for hjemmet og hendes ansvar for de andre børn i hjemmet. Desuden noterede man, at Bjarne trods hjælpeundervisning havde problemer med retstavning.

Hen imod slutningen af maj 1946 sendte personalet på Rigshospitalets børnepsykiatriske klinik et afsluttende brev til Bjarnes skole. Heri konkluderede man, at Bjarne havde læsefærdigheder som en 7-årig, og tilrådede derfor hans skole, at han skulle overføres til en hjælpeklasse. I 1940'ernes skolesystem var en hjælpeklasse en foranstaltning, som kunne tilbydes børn med indlæringsvanskeligheder af forskellig art.

Hvordan det gik Bjarne siden hen, røber de bevarede patientjournaler fra Rigshospitalets børnepsykiatriske klinik intet om. Det eneste, vi kan vide med nogenlunde sikkerhed, er, at han ikke mødte op i den børnepsykiatriske konsultation igen, for så ville senere dokumenter være at finde i patientjournalen.

Der er alligevel flere ting ved Bjarnes historie, som gør den iøjnefaldende. Først og fremmest kan man undre sig over, hvorfor Bjarne overhovedet

bliver henvist til børnepsykiatrisk udredning, når hans skolelærer vurderer, at han blot er ordblind.

Man kan også bide mærke i, at personalet på Rigshospitalets børnepsykiatriske klinik noterer, at Bjarne og hans søskende er alene i hjemmet i mange timer i døgnet. Alligevel kædes dette fravær af voksenkontakt ikke sammen med Bjarnes skolemæssige vanskeligheder. Endelig kan man også fundere over, hvad det egentlig er for et sted, Bjarne og hans søster møder op ved den formiddag i april 1946?

Oprettelsen af Rigshospitalets børnepsykiatriske klinik

Danmarks første børnepsykiatriske klinik var som nævnt åbnet på Rigshospitalet i København den 8. januar 1935. Klinikken lå i forlængelse af den psykiatriske afdeling for voksne (afdeling O), som var åbnet blot ét år forinden, nemlig i 1934.

Forhistorien til klinikken er imidlertid dunkel. Ved oprettelsen af den almindelige psykiatriske afdeling i 1934 var psykiateren August Wimmer (1872-1937) blevet udpeget som leder. Wimmer var ud over at være en respekteret, velrenommeret psykiater med mange års erfaring fra Kommunehospitalets 6. afdeling for nerve- og sindssygdomme også forfatter til den allerførste danske bog om psykisk syge børn.

På åbningsdagen i 1935 bekendtgjorde avisen *Dagens Nyheder*, at dagen var en ”mærkedag i den danske pædagogiks historie”, og samme avis havde ligesom avisen *Social-Demokraten* publiceret en lille annonce kun få dage forinden med følgende ordlyd: ”Rigshospitalets psykiatriske poliklinik. Rådgivning angående nervøse og vanskelige børn fra ubemidlede hjem finder sted hver tirsdag kl. 8½ formiddag”.

Med den lille annonce i forskellige aviser havde man således gjort reklame for klinikkens åbning og sikret sig patienter fra den første åbningsdag.

Psykopatidiagnosen var ekstremt populær i børnepsykiatrien i 1930'erne og 1940'erne. Problemet med denne diagnose var, at den spændte ben for, at psykiaterne kunne forstå børn og unges afvigende adfærd som forårsaget af miljømæssige forhold, fx fattigdom, vold eller andre overgreb i hjemmet. På billedet her ses et udsnit fra en efterundersøgelse af en "16-årig psykopatisk dreng".

|| Fra Bengt Lindeberg, *Tyve år efter*

Mentalobservation:
16,4 år gammel indlagt på BBH/E. (1939)

Diagnose:
Eretismus emotionalis (IK 94).

Konklusion:
Ubagavet psykopat med ustabil følelsesreaktioner, formentlig som følge af det (abortus provocatus) og institutionsopbrud. Hjemgivet forsøgsvis, men hvis fortsatte sig, da anbringelse i kontrolleret familie.

Fortsatte BV-dispositioner:
Hjemgivet under tilsyn. Forsøgte sig i at arbejde i en børnehave, men afskediget på grund af uønsket uømgængelig og upålidelig. Forsøgte sig

Dagens Nyheder roste August Wimmer og hans medarbejder, psykiater Otto Jacobsen (1900-1977), for endelig at påbegynde det "pædagogiske pionerarbejde" med "de børn hvis opdragelse det falder hjem og skole for vanskeligt at påtage sig". Under overskriften "Læger og forældre i samarbejde" bragte avisen *Social-Demokraten* et interview med Otto Jacobsen og beskrev klinikkens virke som et "meget moderne og interessant rådgivningsarbejde". Otto Jacobsen stillede velvilligt op til interview men pointerede også, at "man slet ikke ønsker reklame for poliklinikken", men at dens betydning gerne skulle vise sig med tiden.